

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Cap. IV. De Peccato Actuali, Omissionis, Commissionis, ejusque Malitia,
Delectatione Morosa & Ignorantia Legis naturæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

in dentur actus in individuo indifferentes, pro qua ordine sic procedo.

Constat dari actus in individuo indifferentes ad meritum & demeritum, quales sunt actus moraliter boni merè naturales, præsertim infidelium, quod satis constat: non tamen ita dari indifferentes ad solam bonitatem aut malitiam moralem: Quia vel referuntur ad finem honestum, & boni sunt, vel non, & sic sunt otiosi, & consequenter mali, siquidem otiosum est, quod caret honestate rectitudinis, vel justæ utilitatis.

Sententia tamen, cum Scoto, Vasquez, aliisque, etiam Patribus, admittens actus indifferentes in individuo, etiam quoad bonitatem & malitiam moralem, est omnino probabilis, & ad vitandum scrupulos & multiplicationem venialium, magis videtur in praxi exponenda, ex hac consideratione: Quia constat dari saltem per accidens actus indifferentes in individuo, in his scilicet qui Sententiæ hoc affirmant se conformant: cum rationes in oppositum non evincant tantam obligationem sub præcepto toti naturæ impostam esse pro singulis actionibus etiam levissimis, ut movere deliberatè manum, pedem, vel digitum, sistendo in moderata commoditate naturæ sensitivæ, in qua non facile offenditur inordinatio ad peccatum sufficiens.

CAPUT III.

De Conscientia Erronea, Dubia, Præctice certa, Probabili &c.

DE his singulis, & de controversiis modernis quæ circa ea agitantur, tractatur in hoc Opere infra Tomo 1. Tractatu. & aliis locis sequentibus. Hic tantum pauca, & ferè speculativa adijci possunt.

Rectè definitur Conscientia dictamen rationis sive actus intellectus quo judicatur aliquid hic & nunc agendum, vel omittendum esse, vel fuisse tamquam bonum, vel malum. Differt Conscientia ab actu qui dicitur, *Synthesi*, sive moralis sapientiæ, quod hic versatur circa principia honestatis & inhonestatis in genere: Conscientia verò specialiter dicitur hoc vel illud, hic & nunc licere, aut non licere dictamine particulari.

Conscientia dividitur in veram, erroneam, laxam, pharisaicam, certam, tutam, dubiam, probabilem, & scrupulosam. Conscientia vera dicitur licere quod verè licet: erronea non licere quod licet, vel licere quod non licet. Operans contra Conscientiam erroneam peccat: 1. Quia, quod non est ex fide (seu persuasione quod liceat) peccatum est, ad Romanos 14. 2. Quia, faciens bonum putans esse malum interpretativè vult malitiam.

Numquam licitum est, etiam per divinam dispensationem, agere contra conscientiam, quamvis errantem: Quia est intrinsicè malum facere id, quod judicatur malum: sic agere pertinet ad speciem & gravitatem peccati, quod erroneè apprehenditur subesse.

Potest aliquando fundari Conscientia sua in opinione probabiliter etiam alienâ, propriæ contraria. Quia prudenter agit, qui suum iudicium, fortè fallum, submittit aliorum peritorum iudicio fortè veriori, in eo que fundat dictamen prudens conscientie præctice, ita Sanchez, Layman, Oviedus & plures alii. Unde sic operari contra opinionem propriam, non est operari contra suam conscientiam seu dictamen, quod

hic & nunc non liceat ita operari, sed potius est dictamen illud suum per aliud prudenter & præctice deponere.

Confessarius debet absolvere penitentem de cætero bene dispositum; qui tenet sententiam, verè probabilem, v.g. de restitutione, suæ sententiæ contrariam. Quia in eo casu penitens de cætero ritè dispositus jus habet ut juxta sententiam verè probabilem absolvatur, quæ prævalet sententiæ unius particularis confessarii.

Consultus potest dare consilium juxta sententiam verè probabilem suæ contrariam, & tenetur, dum agitur de obligatione restituendi illam indicare consultenti, quem potest remittere ad alios viros doctos & probos, quamvis se laxiores, in re tamen verè probabili. Quia simul verè potest existimare, forte alios de illa re melius judicare, quod facile potest à parte rei subesse.

Scrupulus est actualis aut habitualis apprehensio anxia peccati ex levibus fundamentis, ubi revera non subest. Consistit primariò in intellectu, secundariò, scilicet quo ad anxietatem, in voluntate.

Qui ex proprio, aut confessarii iudicio, sufficienter scit se esse scrupulosum, prudenter agit contra scrupulum. Quia scrupulus non est Conscientia, sed ejus umbra ex falsa, vel imprudenti persuasione mentis nimis timida, nimis simplicis, aut nimis perturbata, quæ etiam in doctos & pios cadere possunt.

Scrupuli remedium præcipuum & efficacissimum est humiliter obedire Confessario, cui se ex sincero Deum non offendendi desiderio submitte, non potest errare, nec peccare.

De Conscientia scrupulosa plura deducuntur infra Tomo 2. Tract. 1. Princ. 2.

Timoratus, qui in mortalia externa nulla labitur, & interim angitur de internis cogitationibus, moribus, &c. securè potest, & ex prudentis Confessarii consilio, debet judicare, se iis non consensisse. Quia non est morale, ut qui ex amore Dei numquam labitur in externa ipsi libera, qualia sunt aspectus, tactus, alique actus impudici circa proprium, vel alienum corpus, quos sine ulla infamia in promptu habet, consentiat ille cogitationibus, aut moribus internis quæ multò minus afficiunt, & alliciunt.

CAPUT IV.

DE PECCATIS, Actuali, Omissionis, Commissionis, eorumque Malitia, Delectatione morosa, & Ignorantia Legis Naturæ.

DE his agitur in hujus Operis infra Tomo 2. Tract. 5. de Peccatis & Præceptis. Hic pauca principia ferè speculativa restant addenda.

Peccatum est exercitium libertatis positivum aut negativum contra legem Dei.

Aliud est commissionis, aliud omissionis; hoc Physicè potest esse sine omni actu, qui sit ejus causa vel occasio: Cum ad id sufficiat voluntatem non velle, quod potest & tenetur velle.

Talis omisso est voluntaria interpretativè, per eam quidem voluntas suspendit exercitium libertatis positivum, quod est proprietas actus humani, non tamen negativum & interpretativum, proprium puræ omissionis, quæ potest esse demeritoria, non meritoria. Quia meritum debet procedere ex motivo super-

rs de
kin

theologia

D. IV

supernaturali, quod per se convenire nequit pure omissioni.

Omissionis gravitas petitur ex præstantiâ actus omissionis, ex facilitate præcepti, & ex fine ipsius omissionis.

Volens *impossibile* cum opere præcepto, vult ejus omissionem, si hæc non sit determinata prius naturâ, secus si præsupponatur determinata.

Suadens malum alteri ad illud antecedenter determinato, peccat, Quia afficitur ad malum, & in ejus volitione alterum confirmat, quod est per se inordinatum.

Quoties ponitur liberè *causa* futura omissionis peccaminosæ, tunc peccat peccato omissionis incompletæ, seu præcisè ut in causa volitæ. Quia tunc homo vult interpretativè istam omissionem: Ita Theologi omnes, contra Marsilium.

Quando, urgente præcepto, est in hominis potestate desistere ab opere omissionem causante, & præceptum implere, tunc ipsa ommissio est formaliter peccatum: Cum illa sit libera intrinsicè, eo scilicet modo quo liber esse potest actus externus: ut si liberè insistens colloquio, inde auferat omissionem Sacri die festivo.

Si *causa omissionis* non est amplius in potestate hominis, dum sit ommissio, tunc non est ullo modo libera dum exercetur, adeoque nec peccatum formaliter: Alioqui iustus, imo & Beatus, posset peccare per effectum consecutum ex ejus mala voluntate, etsi illa pridem retractata fuerit.

Peccati commissionis malitia, non consistit in privatione rectitudinis in actu. Patet, quia istius privationis est incapax odium Dei, saltem secundum suam rationem specificam, secundum quam tamen est malum. Illi quidem spectato secundum rationem genericam odii non repugnat rectitudo, sed hoc non sufficit ut tale odium dicatur illius rectitudinis capax: alioqui brutum dici posset capax rationis, eaque propriè privatum. Quia rationi genericæ animalis rationalitas non repugnat.

Non consistit etiam in privatione rectitudinis in potentia, seu voluntate: Alioqui peccatum omissionis & commissionis v. gr. odium Dei, & ommissio amoris Dei, urgente præcepto, non differunt malitiâ formali, cum in utroque in voluntate agentis aut omitterentis, sit privatio ejusdem rectitudinis, cujus est capax, id autem admitti non potest.

Illaque malitia consistit in *positivâ ac liberâ* *reducentiâ* actus in objectum modo disconvenienti: Illâ enim præcisè positâ habetur formalis malitia odii Dei, &c. Favent huic doctrinæ Chrysostr. August. alique PP. docentes peccatum non esse substantiam, sed actum positivum, sicut claudicatio est actus, non sola privatio, &c.

Neque refert, quod aliquando Patres peccatum dicant esse nihil, non ens &c. loquuntur enim de malo ut absoluto, id est, quod in se caret debitâ perfectione; non de respectivo quod est aliquid per se alteri disconvenientis; ut calor aquæ; vel de natura quæ sit per se mala, quam dari negant; vel de peccato habituali, quod nihil est quasi physicè inexistens animæ, nisi privatio iustitiæ; vel de actuali, quod sit privatio gratiæ, non formaliter, sed causaliter & consecutivè, sicut est mors animæ; vel de malitia formali completè sumptâ, quæ ut sic non est aliquid actui superadditum per se causabile in genere causæ efficientis, sed

solum in genere causæ formalis, per denominationem extrinsecamâ voluntate moraliter deficiente, sive liberè discedente à dictamine rectæ rationis de peccato non ponendo.

Specie differunt peccata, per repugnantiam cum præcepto specie diversis, ut furtum à sacrilegio, quia hoc præcepto religionis, illud iustitiæ repugnat.

Non omnia sunt *æqualia*, ut aliqui perperam docuerunt. Quia non repugnant æqualiter rationi & legi, à qua potest secundum majus & minus recedi; nullatenus sunt contemnenda ut parva, cum singula Deo displiceant.

Dammum sive nocumentum ex peccato, saltem confusè prævitum, illud aggravat, gravitate eâ quam causare potest effectus per modum objecti, & si sit volitum ut malum alteri ex ejus displicentiâ, accedit alia gravitas quæ odii peccatum constituit.

Quando actio *merè per accidens* dat alteri occasionem nocuenti, sive temporalis, sive spiritualis, non participat illa malitiam effectus inde secuti.

Inductio alterius ad veniale, ut est peccatum, continet malitiam mortalem. Quia hoc est velle proximo malum spirituale gravius quovis malo corporali, & formaliter velle ut sic offensam Dei, quod est per se graviter inordinatum.

Pœna quæ est debita *venialibus*, quoad culpam in hac vita non remissis, non fit *æterna in damnatis*: sed absque ulla redemptione seu remissione per *suspensionem* extinguitur ejus dignitas, sive reatus formalis sita in eo, quod est peccasse & pœnam non esse remissam, nec perfolutam; non tamen extinguitur reatus radicalis situs in culpa, quæ in damnatis semper perseverat.

Peccati quidem *damnati* sibi complacendo in suis peccatis, sed fit hoc sine *demerito*. Quia sunt in termino extrinsecò via constitutæ à Deo ad merendum vel demerendum.

Veniens est Deum etiam de potentia absoluta, non posse *innocentem flammis æternis addicere*, uti rectè contra aliquos, docet Scotus, Marsilius, & S. August. lib. 3. contra Julianum cap. 18. *Potest*, inquit, *Deum aliquem sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non sine malis meritis damnare, quia iustus est.*

Peccatum rationi graviter repugnans, cum *invincibili ignorantia Dei*, non est contra Deum mortale, cum nullum Dei, utpote non cogniti, contemptum includat: est tamen grave gravitate *Philosophicâ*, non *Theologicâ*: quia opponitur tantum rationi, non Deo, utpote non cognito invincibiliter.

Peccati mortalis Malitia est infinita secundum quid. Quia est supremi ordinis in ratione malitiæ, adeoque omnes alias malitias possibiles sive culpæ, sive pœnæ etiam in infinitum crescentes excedit, & eminenter continet.

Non est tamen *infinita simpliciter*. Quia quolibet peccato potest dari aliud gravius; infinito autem aliquid majus dari non potest.

Nec refert, quod persona Dei peccato offensa, sit dignitatis simpliciter infinitæ: Quia illa dignitas non cognoscitur à peccante cognitione perfectâ, & Deo offensa adæquatâ.

Pœna æterna non est simpliciter *infinita*. Quia potest dari major, nempe quoad intensionem, non quoad durationem. Hinc etiam beatitudo Sanctorum non est in-

est infinita, licet sit æterna. *Pena damni* est quidem privatio boni infiniti, sed solum finitè possidendi, adeoque finita censeri debet.

Dici nequit *Deus peccati author* aut *prædestiniter*. Est de fide ex scriptura, quæ in Deo circa peccata solum agnoscat decreta permissiva, aut consequentia de aliquo bono ex eis eliciendo: unde rectè dixit Damascenus *lib. 4. De Fide cap. 20.* moris esse divinæ Scripturæ permissionem Dei actionem ejus vocare, & quædam, quæ secundum eventum debent intelligi, causæ altere aliquando exponere, rigorem nostrum Philosophicum non spectando.

Deus non *prædestinat* nec *physicè prædeterminat* actum etiam *materialem* peccati ponendum eo modo, siquæ circumstantiis, quibus non potest non esse peccatum, ut voluntarii prædeterminationis fautores. Quia illum actum etiam directè prohibet. Repugnat etiam divinæ bonitati & justitiæ velle motione efficaciter impellere ut fiat, quod prohibet fieri: ergo &c.

De hoc *susius tractatur supra* Tomo 1. *Controvers. 2. pag. 114. &c.*

Delectatio morosa seu deliberata de objecto illicito, est illicita, & quidem graviter (etiam secluso consensu in opus) si objectum sit graviter illicitum. Ratio est quod voluntariè affici ad malum, etiam solo affectu simplicis complacentiæ, sit inordinatum & consequenter grave peccatum, si objectum istius affectus gravem malitiam intrinsecè vel extrinsecè adjunctam habeat.

Ubi *delectatio sit mortalis*, requiritur cum gravitate materiæ etiam advertentia perfecta: Imperfecta enim, qualis est in semisopitis aut semiebriis, solum sufficit ad veniale. Item, requiritur consensus saltem interpretativus, situs in positione causæ sine sufficienti ratione, vel in negatione resistantiæ positivæ, saltem per actum internum, absque iusta causa.

De his *agitur infra ex professo* Tomo 2. part. 3. Cap. 6. de *sexto Præcepto Decalogi.*

Ignorantia invincibilis non datur primorum principum juris naturæ, quale est, quod tibi non vis fieri alteri ne fereris: neque *conclusionum* ex illis evidentissime deductarum, cujusmodi sunt, juxta *Vasquez*, contenta in Decalogo: quod de jure prohibente simplicem fornicationem negant *Tannerus* & *plures alii.*

Datur tamen, etiam in fidelibus, ignorantia invincibilis de variis *obscurioribus juris naturæ præceptis.* Ita *Albertus, S. Thomas, & Scholastici communissimè.* Quia sunt multa juri naturæ contraria, quorum inordinatio naturalis agrè probatur, etiam à viris doctis, & consequenter facile ignoratur, ut à *Cassiano, Marulo, & aliis*, ignorata fuit inordinatio mendacii officiosi, & ab aliis malitia fornicationis simplicis, quando adhibita diligenti cautione de honesta educatione prolis satis prospicitur. Et hæc multo facilius ignorantur ab infidelibus, qui nihil audierunt de Deo, nec de virtutibus & vitiis instructi fuerunt.

Jus naturæ violantes ex *ignorantia invincibilis*, non peccant formaliter: alioqui omnes qui post adhibitam moralem diligentiam errant circa jus naturæ, errarent vincibiliter, & contra illud peccarent formaliter: unde communiter peccarent Doctores, Consilarii & quorumvis ferè bonorum possessores. Quia illi exponerent se periculo per ignorantiam culpabilem violandi jus naturæ, si forte in re bona illa sint juris alieni.

De hac *ignorantia susius infra* Tomo 2. *Tract. 1. Princip. 1. &c.*

Obijciunt aliqui loca quædam ex *S. August. Hieron. & D. Thoma*, quæ videntur indicare ignorantiam invincibilem non excusare ab omni peccato.

Sed *Resp.* intelligenda esse loca illa de ignorantia *vincibili* quæ non excusat, vel de ea quæ culpabilis est in sua causa, vel quod non excuset à peccato materiali, aliquando etiam loquuntur de sola præsumptione *fori externi*, non verò quod illa ignorantia ad peccatum imputetur à Deo, qui omnia habet perspicua: quæ omnia maximè comprobantur ex eo, quod loca illa indifferenter loquantur de ignorantia etiam facti, & legis positivæ, quam tamen à peccato excusare omnes omnino admittunt.

Quæres porro, 1. An rectè dicatur in omni peccato ignorantiam intervenire, cum Scriptura sæpe peccata ignorantias appellet?

Resp. non intervenire ignorantiam propriè sumptam, sed tantum improprie pro *inconsideratione*, quod scilicet totalis peccati malitia non penetratur, & omnia damna peccatum comitantia, & consequentia.

Quæres 2. Quomodo peccatum in Spiritum Sanctum dicatur non remitti in hoc aut futuro seculo, ut *Matthæi cap. 12.*

Resp. Id tantum dici ex eo quod illud *difficillimè* remittatur, & quod ex illius peccati natura & enormitate non habeat excusationem infirmitatis humanæ, cum committatur, ex sola malitia: quamvis sit *absolutè* remissibile per retractationem, & penitentiam consequentem.

CAPUT V.

De Peccato Habituali, Originali, & Immunitate
D. V. ab illo, & Parvulorum à pena ignis.

Peccatum habituale est quod actu transacto permanentè constituit peccatorem, de hoc *Joan. 8.* dicitur, *in peccato vestro moriemini.* Habituale non consistit in peccato præcisè ut præterito & non retractato, neque in reatu *pena* saltem formali, neque in *privatio- ne gratiæ*: Quia posset istis manentibus tolli peccatum habituale per hoc quod Deus remitteret jus quod habet ratione peccati ad aversionem à peccatore.

Consistit igitur peccatum habituale *præcisè* in peccato ut non condonato, atque ita moraliter perseverante, in ordine adtribuendum Deo jus ad istius aversionem: & sic juxta *S. August.* consistit in peccato præterito in oculis Dei adhuc remanente.

Macula peccati positivæ, est ipsum peccatum habituale, *privativa* est gratiæ privatio, quæ tamen ad illud non concurrat ut ejus pars, sed ut removens prohibens, ex hypothesi, quod illius condonatio non fiat sine gratiæ sanctificantis infusione.

Peccatum originale, quæ tale est, quod ipsa origine ex Adamo contrahitur, omnesque ejus posteros constituit verè peccatores. Est omnium Catholicorum, contra *Pelagium*, & juxta *S. August.* fundamentalis fidei veritas à Scripturis clarè tradita. Originale juxta *Script. PP. & Tridentinum* est verè peccatum, & propriè constituens hominem Deo odibilem, quamvis non ut est actuale Adami, quia sic non est à posterorum voluntate propria.

Omnes (exceptà *V. Deipara*) peccaverunt in Adamo, juxta

rsde
kintheo-
logiaD. IV
-5